

med Hørfærlighed vendt tilbage til den græske Oldtids rene og oplyste Billeder. — Hans lyriske Digte ere melodieuſe og vidne om den fineſte Sprogkunſt. Der er i dem intet Spor af Svulst eller lygelig Sentimentalitet, hvorimod de udmærke ſig ved dyb Føleſe, ſtarp Reflection og fund og ſikker Livsbetragtning. Men høieſt blandt hans poetiſke Arbejder maae vi dog ſætte hans Romancer, hvoraf enhver af de ovenfor nævnte Digtaamlinger indeholder nogle; de bedſte blandt diſe, ſ. Ex. Nøgaardsreien, Dyre Vaa, Raad for Uraad, Gyvind Bolt o. fl. udmærke ſig ved en pſtiſt Afrundetbed, en Kraft og en ægte national Tone, der ſøger ſin Mage i hele den nordiſte Literatur. —

Welhaven har ved diſe Romancer, mere end nogen Anden, bidraget til at grundlægge den nationale Retning i den nyere noerſke Literatur. Det er uden Tvivl fornemmelig ved en advortet og overfladigt Betragtning, at man er kommen til det Reſultat, at Bergeland var den fortrinſviis national noerſke Digter. Bergeland optog en ſtor Mængde Ord af Almuedialecterne i ſine Skrifter, hvorimod Welhaven har været meget forſigtig i denne Henseende; men dette er aabenbart et Fortrin og det Mofatte en Feil, der mere ſtaber end ganner Sprogets Udvikling i national Retning. Ingen kan mere end Digteren bidrage til at give gode folkelige Ord Borgerrret, men Ingen bør, mere end han, ſom af Sprogets Materiale ſkal danne de fineſte Stabninger, være omhyggelig for at dette Materiale ikke bebyrdes med Elementer, ſom det ikke kan ontage i ſig paa en organiſt Maade. Welhaven har derfor med Nette været conſervativ i denne Retning, og det følger af ſig ſelv, at det nye „Maalſtræv“, ſom paa en ſaa foruroligende Maade har grebet om ſig i den ſenere Tid, hos ham har ſtødt paa en uroffelig Modſtand. To Nationaliteter, der ere ſaa nærbefægtede ſom den noerſke og danſke, kunne meget vel gjøre ſig gjældende indenfor den ſamme Sprogkreds, og allerede hos Fælleslitteraturens noerſke Forfattere fremtræder den nationale Eendommelighed blandt Andet paa en umiſtjendelig Maade i en ſtærre Sprogarticulation. Efter 1814 maatte naturligviis Abſtillelſen blive ſtørre; men et fuldstændigt Brud er hverken omſteligt eller muligt, og alle Foriis, ſom ſigte til dette Maal, maae blive ſtabelige eller ufrugtbar. Welhaven har fulgt Sprogets naturlige Udviklingsgang, og det er med Nette blevet udhævet, blandt Andre af den danſke Sprogſjender Molbech, hvor ſtærkt udpræget den nationale Sprogtone er i hans Digte, ſjøndt de kun have optaget meget ſaa noerſke Dialectord. Welhaven blev i 1840 udnævnt til Lector i Philoſophi ved Univerſitetet i Chriſtiania og befordredes i 1845 til Profeſor i den ſamme Videnskab. Allerede før han blev anſat ved Univerſitetet, holdt han en Række offentlige Foredrag over den danſk-noerſke Literaturhiſtorie, med overordentlig megen Lykke, og ſom Univerſitetslærer har han i ſine Forelæſninger oftere behandlet det ſamme Emne. I 1847 erholdt han et Aars Lønſkrift, for i Kjøbenhavn at forſætte ſine literaturhiſtoriſke Studier. Frugterne af diſe ere imidlertid for ſtørstedelen endnu ikke offentliggjorte. I Langes Tidſkrift for Videnskab og Literatur har han ladet trykke en intereſſant Afhandling, hvori den ſande Betydning af det noerſke Selſkabs Oppoſition mod Gwald og hans Skole, ſom Johan Ludvig Heiberg allerede med nogle træffende Bemærkninger i ſit Udklaſt til en danſk Literaturhiſtorie havde antydet, for første Gang er bleven hiſtoriſt og æſthetiſt belyſt. Til Billedværket „Berømte Nordmænd“ leverede han en Biographi af Holberg, der ogſaa er udkommen ſom ſerſkilt Hiſt. Denne Bog er af ringe Omfang, men kan uden tvivl henregnes blandt de værdifulde Bidrag til den nyere Holberg-Literatur. I 1851 udgav han et Udvalg af Claus Frimanns Digte, ledsaget af en udførlig Udfigt over Frimanns Liv og poetiſke Virksomhed, hvorved denne ſjældne Digter omſider er bleven ſtillet paa ſin rette Plads i Literaturen. Ogſaa den nordlandſke Sanger, Peder Daſ, har Welhaven, ved en Afhandling i Nordiſt Univerſitets-tidſkrift, reddet fra en høit ufortjent Gjøglemmeſe. Welhavens Proſaſtil beſidder ſamme Keenbed og Malm, ſom hans poetiſke; det er imidlertid aabenbart, at den ſidſte efterhaanden er bleven ham ſaa naturlig, at han maaſkee i vel høi Grad overfører dens ſtrængere konſtruiſte Fordringer paa ſin Proſa, hvorved denne ſtundom antager et noget konſtlet Præg. Enkelte af hans proſaiſke Arbejder, ſ. Ex. hans „Billeder fra Bergenshyſten“ i „Reiſebilleder og Digte“ og hans lille Noevle „En Sjel i Bildmarken“ høre dog ogſaa i ſtiltiſt Henseende til det Fortrinliſte, han har ſkrevet. Som politiſt Forfatter har han været en virkſom Medarbejder i de fem første Aargange af „den Conſtitutionelle“, der har bragt mange værdifulde Artikler fra hans Haand.

Welhaven har foretaget flere Reiſer i Udlandet. I 1836 beſøgte han Paris; i 1859 foretog han med offentlig Underſtøttelse en Reiſe til Tydſkland og Italien i archæologiſt-konſt-hiſtoriſt Niemed, og han har desuden oftere opholdt ſig læn- gere eller kortere Tid i Kjøbenhavn. Han hører til de ældſte og varmeste Forkæmpere for den ſandinaviſke Idee og ſaa vel ved Studentertogene til Stockholm i 1856 og til Kjøbenhavn i 1862, ſom ved andre nordiſke Feſtigheder, har man havt Anledning til at beundre hans udførlige Veltalenhed. Han er endnu en kraftig Mand og har bevaret ſit Væſens næſten tydlandſke Livlighed. B.

Skikke i China.

Af H. Hertog's „A travers chants“.

Man beſtæftiger ſig i de ſenere Aar meget med Chineſerne, og altid paa en Maade, der er meget lidt ſmigrende for dem. Man noies ikke med at beſeire dem, ſelbægge Alt i deres Huſe, jage deres Keiſer paa Flugt, beſætte Hans Himmeliſte Majestæts Stot, bemægtige ſig hans Skatkammer, med hele dets loſtbare Indhold, men man ſpotter oveniſjøbet over dette ſtore Folk, ſom man kalder et Folk af Affindige, der tilbeder Latterligheder og ubover de ſtørſte Grusomheder. Vi lee ad deres Tro, ad deres Sæder, Konſter og Videnskaber, ja endog ad deres daglige Skikke, forbi de ſpiſe Riis, Korn for Korn, med Vinde; Noget, der er ligesaa vanſteligt og tager ligesaa megen Tid for dem at lære, ſom at nemme at ſtrive deres vidtløftige Sprog; vi more os over deres Armeer, deres Fauar, paa hvilte Drager ere malede for at ſkræmme Fjenderne, over deres muſikaliſke Inſtrumenter, fort ſagt, over Alt! Og dog er der meget Godt ved det chineſiſke Folk, og det er ikke uden Grund, at de kalde os Europæere røde Dævle og Barbarer. Naar ſ. Ex. en chineſiſt General bliver overvunden, ſaa ſaver han ſelv Halsen over paa ſig med ſin Sabel, og lader ikke, ſom de gamle Romere, ſin Slave gjøre det, det maa dog kaldes Mod; hvormange Andre vilde gjøre det?

De ſammenpinte Fjodderne paa deres Kvinder, ſaa at de ikke kunne gaa, men hindre dem derved fra at tage paa Bal, danſe og tilbringe hele Natten uden Søvn; ſammenſtøre ikke Europæerinderne deres Brøſt, for at ſaae en ſmuk Figur og forlorde de ikke deres Liv derved, fordi Mandbrøſtet vanſteliggjøres?

Deres Muſik finde vi utaaſelig; de ſynge, ſom Hundene gjøe, ſom en Kat, der har ſaaet et Been i Halsen, og accompanere denne Muſik med de ſletteste Inſtrumenter; men de have Reſpect for denne Muſik, ſom den er, de beſtytte Meſterværker, ſom chineſiſt Genie har frembragt, medens det Gode og Slette hos os er ligemeget overladt til den offentlige Dom og Behandling. Hos Chineſerne er Alt ordnet efter en uforanderlig Lov, ligetil Inſtrumenteringen af en Opera. Størrelſen af Gongonerne og Pauſerne er beſtemt efter Stykkets Indhold og Muſikens Stil. Det er ſaaledes ikke tilladt, at bruge ligesaa ſtore Gongoner til en comiſt Opera, ſom til en alvorlig. Hos os gjøres der ingen Forſjel i den Henseende; til den mindſte Farce og til den ſtørſte Opera anvendes, ja forlanger Publicum de ſamme Inſtrumenter. Det var anderledes for tyve Aar ſiden — atter et Beviis paa Fordelen ved Chineſernes conſervative Love for Muſiken.

Uagtet de ſørgelige Reſultater af vore veglende og regel- løſe Skikke, ſtaa vi i muſikaliſt Henseende over det himmeliſte Riges Beboere. Saaledes — det tilſtaa ſelv Mandarinerne, der foreſtaa Muſiken, ſynge de chineſiſke Sangere og Sanger- inder ofte falſt, hvilket beviſer, at de ſtaa paa et lavere Trin end vore, ſom dog ofte ſynge rigtigt; men de chineſiſke Sangere kjende næſten alle deres Sprog, de tage ikke Feil i Tonefaldet, de paſſe noie paa Udtalen. Det var ogſaa ſaaledes her for tyve Aar ſiden; men ſom Følge af Enhvers Lyſt til at forandre efter ſit eget Hoved, forekommer det os nutildags næſten, ſom om den ſtørſte Deel af Europas Sangere ſynge Chineſiſt.

Hvad man maa finde virkelig ſmukt og beundringsværdigt i det himmeliſte Rige, er de Beſtemmelſer og Love, ſom ſtrive ſig fra umiddelbare Tider og ſigte til at beſtytte Componiſternes Meſterværker. Det kan ikke tilraades Noget at ſtrive Variationer over en Compoſition, at udføre den ſlet eller gjøre Forandringer i Texten; Lovene forbyde vel ikke ſlige Forſøg, men den Perſon, ſom bliver overbeviſt om at have forvænſtet eller fordærvet et ſaadant Arbejde, der er under Lovens Beſtyttelſe, bliver ſtraffet i Forhold til Componiſtens eller Digterens ſtørre eller mindre Berømmelſe. Det forekommer os derfor ofte, at Straffe mod Perſoner, ſom have vanhelliget Confucius' Værker, ere grusomme, forbi vi uſtraffet kunne vanhellige Alt; men Bedkommende kjendte Lovens Bud, og kunde have givet Slip paa den Virksomhed. Denne Confucius kalde Chineſerne Koang-fu-tſee; det er ogſaa en Vane, vi Europæere have, at „arrangere“ Navne, ligesom man „arrangerer“ Muſiknumere eller Comedier, der overſættes fra et fremmedt Sprog, eller overføres fra een Scene til en anden. Man kan ſaaledes ikke engang beholde Navnene paa andre Landes ſtore Mænd eller Stæder. I Franrig kalder man Regensburg „Ratisbonne“, Italienerne kalde Paris for „Parigi“, forbi de nu engang holde meget af Endelſen gi, og det vilde genere dem overmaade meget, ganſke ſimpelt at ſige Paris. Det er da ſlet ikke underligt, at vi ſige Confucius iſtebetſer Koangfutſee, ſørſt forbi Endelſen „Us“ er meget hæderlig i det lærde Sprog, og endoibere forbi man aldrig generer ſig, naar det gjælder om at udtale et vanſteligt Navn. Deraf kommer den beundringsværdige Forſigtighedsregel hos en tydſk Konſtner, ſom frøgtede at høre ſit vanſtelige Navn udtalt paa en Maade, der ikke behagede ham; han ſkrev da paa ſit Viſitkort: „Schneighöffer, udtales Bertrand“.

Denne Confucius eller Koangfutſee var, ſom vi vide, en ſtor Philoſoph, og han forenede med ſin Philoſophi en noie Kjenbſkab til Muſiken, i den Grad endog, at han, da han havde componeret Variationer over den beſtendte Arie: Li-po, civiliserede hele det ſtore himmeliſte Riges Befolkning, ved at drage omkring og overalt udføre dem paa en med Effenbeen indlagt Guitar. Fra den Tid ſtriver ſig det chineſiſke Føtſ ſtore Moralitet. Men Koangfutſees Værk indſkrænkede ſig ikke til hans egen Virtuofitet paa Effenbeens Guitar; den ſtore Muſikphiloſoph ſkrev oveniſjøbet en betydelig Mængde moraliſke Cantater og Operaer, hvis Hovedfortjenelſte, iketmindſte efter chineſiſke Forfatteres Mening, er den, at de udmærke ſig ved Simpelt og Sjønsbed i muſikaliſt Stil, forenet med en dyb Føleſe. Man fortæller den mærkelige Begivenhed, at en Chineſerinde, ſom var tilſtede ved Opførelſen af en af Koangfutſees Operaer, hvori han med den meſt rørende Sandhed har ſildret Moderſjærlighedens Glæder, i den ſvovende Act gav ſig bitterlig til at græde. Da hendes Naboer ſpurgte hende om Grunden til hendes Taarer, ſvarede hun: „Al, jeg har havt ni Børn, og jeg har druknet dem alle; hvor jeg nu angreer, at jeg ikke har beholdt blot eet, jeg vilde eſſe det uendelig høit.“ De chineſiſke Lovgivere have derfor, og det med Grund, ſat ſtræng Straf, ikke blot for Theaterdirecturer, ſom fremſtille Koangfutſees Værker ſlet, men ogſaa for Sangere og Sangerinder, ſom tillade ſig, paa Concerter, at ſynge deres Parti paa en uværdig Maade. Over lge indgives af Muſikpolitiet en Rapport til den Mandarin, ſom vaager over Konſten, og derſom en Sangerinde har gjort ſig ſtyldig i en eller anden Vanhelligelſe, giver man hende en Advarſel ved at ſtære det væſtre Tre af hende. Derſom hun gjentager den ſamme Feil, ſtæres det høire Tre af, ſom anden Advarſel, og ſtulde hun tredie Gang ſaae et Tilbagefald, kommer Fuldførelſen af Straffen: man ſtæres hendes Næſe af. Dette Tilfælde er meget ſjelbent; her har den chineſiſke Lovgivning været lidt for ſtræng, thi man kan dog neppe forlange en fuldendt Udførelſe af en Sangerinde, ſom ingen Tre har.

Diſe Folks Straffebestemmelſer have noget comiſt ved ſig, ſom forunderer os Andre. Jeg buſter ſaaledes i Moskva at have ſeet en Dame af det høie Ariſtokrati ſeie Gaden midt om Dagen i Loveit. „Det er Sil og Brug“, ſagde en Rusſer, „hun er bleven dømt til at ſeie Gaden to Timer ſom Straf, forbi hun er bleven greben i at ſjæle i en Bontil“. Paa Tahiti, denne delige franſke Provinde, blive de yndige Tjoerinder, naar de overbeviſes om, at have havt for mange Smil og Licklaſt tilovers for Mændene, det være franſkmænd eller Tahitiere, domte til med Hænderne at udføre et ſtørre eller mindre Stykke Veiarbejde, og deres Eſt- værdighed bliver ſaaledes til Fordeel for Communicationen. Hvormange unge Piger i Paris, ſom ikke blive til Noget, vilde ikke hiſt kunne bane ſig en Veil!

Mange ville maaſkee finde det beſynderligt, at det er en Mandarin, ſom er Directeur for Konſten, men man betænker da ikke, hvor gavnlig en ſaadant Inſtitution vilde være hos os, hvor Konſten ſaa let kommer paa Bilſpor, forbi der ikke vaages over den; hvor alle Sangere og Sangerinder have deres Næſe; hvor den første Betingelſe for at blive Directeur for et muſikaliſt Theater er den, ikke at forſtaa ſig paa Muſik; hvor Publicum er Muſikernes Dommer; hvor Præmier for muſikaliſt Compoſition gives af Malere, Præmier for Maleri af Architekter og ſaa fremdeles. Derſom de ſtallde Chineſere vidſte det! Der er dog ſaa meget Godt hos dem. De have Directeurer, ſom kjende det, de ſtære; de have endog hele Skoler for Mandariner, der ſtulde være Konſtinere, og hvis Indflydelse er umaadelig ſtor, ſamt udgaaer til alle Dele af Riget, til ſtor Fordeel for Konſten.

Der udkommer i China ikke en eneſte Bog om Muſik, Maleri, Architektur oſo., ſom ikke førſt er bleven bedømt af Mandarinerne for Konſten, for at Forfatteren, hvis de antage den, kan ſtrive paa den anden Udgave af ſit Værk: „Antaget af Collegiet“. Uheldigviis ere de hæderlige Medlemmer af denne Inſtitution, ſom ofte kunde være i deres Ret, naar de tilbedte Forfatteren lidt Baſtonnade, beſjælede af ſaamegen Velvilje, at de almindeligviis antage Alt, hvad man forelægger dem. Ildag roſe de en Forfatter for at have fremſat den eller den nye Sætning, eller fundet den eller den nye Methode paa Gongon; imorgen kommer en Anden med den mofatte Sætning, en mofat Methode, og Collegiet undlader ikke, at roſe dennes Værk. De ere komne til en ſaadant Høide af Godmodighed og Overbærenhed, at Størstedelen af Forfatterne nutildags allerede paa den første Udgave af deres Bøger ſætte: „Antaget af Collegiet“, endog før Forelæggelſen, ſaa ſikre ere de paa Tilladelsen.

O, ſtallde Chineſere, det er ikke underligt, at Konſten ikke gaaer frem hos Eder! Men man maa tilgive dem, blot for deres Beſtemmelſer om Gongoner og deres Lov om Vanhelligelſe.

Men naar de affære Næſe og Dren paa de ſlette Sangere, hvad gjøre de da for dem, ſom ſynge godt, og udføre deres Roller med Troſkab, Aand og Føleſe? — Dem overſe de med Hædersbeviſninger af alle Slags, de give dem Sølvpinde til at ſpiſe med, de tillade dem at gaae med